

Nejlepší škola pro učitele je v kůži žáka

Absolventi pedagogických fakult si nejvíce stěžují na nedostatek praxe. Nejsou si jisti, jak pracovat s kázní dětí nebo jak vymyslet zábavnou výuku, ze které si žáci odnesou to důležité. Projekt Učitel naživo chce dát učitelům vzdělání přesně opačné – více než polovinu studia věnují praxi a její reflexi.

▶ Markéta Hronová ◀

Mohl dál pracovat jako statik, vystudovaného stavebního inženýra Ondřeje Frantu to ale více táhlo k dětem. Kamarád mu poradil, ať se přihlásí do projektu Učitel naživo, což Franta po roce a půl ve firmě udělal a dnes učí matematiku a fyziku na Základní škole sv. Voršily v Praze 1. „Jsem spokojený, přijde mi, že díky množství praxe, kterou jsem absolvoval, jsem měl oproti svým kolegům, kteří vyšli z pedagogických fakult, výhodu,“ myslí si Franta. V kurzech si mohl vyzkoušet nejrůznější metody učení, tandemovou výuku nebo třeba matematiku podle metody Milana Hejného. „Osahali jsme si toho opravdu hodně. Člověk si pak stejně najde nějaký svůj styl, nic nejde jen okopírovat, ale první roky ve škole jsem z toho určitě čerpal a měl se od čeho odrazit,“ říká. Učitel naživo je dvouletý výcvik učitelů v rozsahu 750 hodin, který je zaměřený především na praxi. Studenti v něm hodiny absolvují tak, že jsou sami v kůži žáků, učí je zkušenými kantoři či mentoři osvědčenými metodami. Takže například ve fyzice si vyzkouší sami zapojovat obvody a zkoumat, jestli se žárovka rozsvítí, nebo ne. Když je hodina nebaví, poznají to rychle sami na sobě a mohou vymyslet jiný styl výuky. Dozvědí se také o formativním nebo zjednodušeně řečeno slovním hodnocení pomocí zpětné vazby, motivaci žáků, jak udržet kázeň ve třídě nebo si získat respekt.

Vyzkouší si třeba i badatelskou výuku – tedy způsob učení, ve kterém si studenti na přírodní zákonitosti pomocí různých úkolů a pokusů přicházejí sami. Dnes už je Učitel naživo akreditovaný studijní program úředně srovnatelný s pedagogickým minimem, sloužící především vysokoškolákům, kteří chtějí učit, ale nemají vystudovaný žádný pedagogický obor. Akreditovaný výcvik společně realizují organizace Učitel naživo a Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů. Franta absolvoval pilotní ročník projektu se startem v září 2016, kdy ještě výcvik trval jen rok a nesloužil jako adekvátní náhrada diplomu z pedagogického oboru. Pověstným minimem tedy musel projít také a domnívá se, že by nastup do školy jen s převážně teoretickými znalostmi, které si ze studia odnesl, zvládl jen těžko. „Nedovedu si představit, že bych takto nastoupil do školy,“ říká rozhodně.

Nejdříve si to zažít, pak se učit teorii

Studenti v Učiteli naživo stráví na praxi přímo ve školách 380 hodin, což je více než polovina studia. Na spolupracujících institucích učí buď samostatně, nebo v páru se spolužákem. Samozřejmostí je reflexe s provázejícím učitelem, kdy zhodnotí, co se jim v hodině povedlo či ne a proč nebo jak k tomu přistupovat do budoucna. Prospěšnost praxe ukazují i mezinárodní studie,

FOTO: HN – LUKÁŠ BÍBA

140 tisíc korun

je skutečná hodnota kurzu Učitel naživo pro jednoho studenta. Zájemce ale zaplatí jen okolo 30 tisíc, rozdíl vyrovnají příspěvky od filantropů.

například podle OECD mají nejlepší vzdělávací systémy na světě podíl praxe ve vzdělávání učitelů 20 až 40 procent, v Česku je to sedm až deset procent. „Projevuje se to tím, že když absolvent nastoupí do školy, často rychle vyhoří, protože neví, jak ve třídě obstát. Zároveň si ředitelé stěžují, že k nim přicházejí nepřipravení lidé, kteří nedokážou samostatně dobře pracovat, a školy musí investovat hodně času a energie, aby jim pomohly první rok vůbec nějak přežít,“ míní Jan Straka, zakladatel a jeden ze dvou ředitelů projektu.

V Česku probíhá debata o tom, zda má být v odborné přípravě učitelů teorie, to je ale podle Straky špatně. „Jde spíše o to, v jakém okamžiku teorie do studia přichází. My říkáme, že člověk nejdříve musí zkusit něco dělat, a když narazí na první otázky, tak si o tom vyhledá další informace. Když dostane přednášku o sebepraktičtějším tématu, pokud si ho sám nezažije, jen těžce ho správně vstřebá,“ vysvětluje Straka.

Učitel naživo

Učitel naživo vznikl jako protipól klasickému pedagogickému vzdělání, hlavní myšlenkou zakladatelů Jana Straky a Martina Kozla bylo zaměření na praxi.

V září 2016 se otevřel pilotní ročník tehdy ještě ročního výcviku. Od roku 2018 má Učitel naživo akreditaci v režimu pedagogického minima.

Dvouletý program je určen pro absolventy vysokých škol, kteří chtějí učit předměty podle své odbornosti na druhém stupni základní školy nebo na střední škole, ale chybí jim vystudovaný pedagogický obor.

» Do projektu jsem přišla už s osmiletou praxí, ale po pauze na rodičovské dovolené. Utvrdila jsem se v tom, že se chci do školství vrátit. «

Do Základní školy Boleslavova v Praze, kde Učitel naživo nyní sídlí, dojíždějí studenti z celého Česka. Už když jsou adepti vybíráni do kurzů, jsou zkoušeni, jestli jsou dostatečně zapálení, aby ve výcviku vydrželi. „Nejdříve pošlou přihlášku a motivační esej, na jejímž základě je pozveme a necháme odučit příkladovou patnáctiminutovou aktivitu. Ti nadšení se nadchnou ještě víc, ti nerozhodní se někdy rozhodnou do výcviku nastoupit,“ říká Straka.

Pokud student odevzdá přihlášku a zaplatí včas, dvouletý kurz ho stojí 33 tisíc korun. Skutečná hodnota výcviku jednoho studenta ale činí 140 tisíc korun, cenový rozdíl vyrovnávají příspěvky filantropů. Mezi hlavní sponzory patří Nadace České spořitelny, kde ještě pod dřívějším názvem Depositum Bonum celý projekt v roce 2015 vznikl. Nyní je Učitel naživo samostatný, ale Nadace České spořitelny patří mezi hlavní finanční partnery.

„V nadaci jsme se věnovali programu na podporu budoucích učitelů a stále doko-la jsme naráželi na to, že mají málo praxe, studium je hodně teoretické a nepřipravuje na to, čemu budou učitelé čelit ve škole. Tak jsme se s kolegy rozhodli, že to zkusíme udělat jinak,“ popisuje Jan Straka start projektu Učitel naživo, který založil a dodnes vede společně s Martinem Kozlem.

Přišel nový elán do práce

Učitel naživo vychází z takzvaného evidence-based přístupu, tedy učení založeného na důkazech. Proto ve spolupráci s Danielem Prokopem vybudovali vlastní evaluační tým a výcvik pro budoucí učitele podrobili detailnímu zkoumání. „Studenti se v šetření téměř jednohlasně shodli na tom, že by náš výcvik doporučili dále. Co nás ale potěšilo ještě víc, je to, jak velký posun vnímají absolventi v měkkých dovednostech, jako je například schopnost připravit podnětné otázky, které žákům pomáhají kriticky myslet. Nebo jim pomohou uvědomit si, jakou má učení hodnotu,“ říká Jan Straka.

Do programu se totiž hlásí studenti s různou motivací. Několik málo z nich vystudovalo pedagogickou fakultu a touží po praxích, jiní se vrací do pracovního života po mateřské dovolené a většina z nich chce do školství přestoupit z jiného oboru. „Do Učitele naživo jsem přišla už s osmiletou

praxí, ale po šestileté pauze na rodičovské dovolené. Utvrdila jsem se v tom, že se chci do školství vrátit, a dodalo mi to nový elán do práce,“ říká Lenka Procházková. Učí matematiku a angličtinu na Lauderových školách v Praze, což je komunitní škola židovské obce. Do výcviku se přihlásila i proto, že si chtěla vyzkoušet něco nového, a to se jí také splnilo. Jeden rok působila na velké sídlištní základce a další rok ve škole, kde se učí podle Montessori pedagogiky. „Z obou škol jsem si něco odnesla. Třeba to, jak lépe procvičovat slovíčka v angličtině nebo efektivněji zavádět do výuky zlomky,“ pochvaluje si Procházková. Ve znovuzapojení se do výuky jí pomáhají také pravidelná setkání absolventů, kde mohou navzájem řešit problémy, s kterými se potýkají.

Učitel naživo pořád roste, v únoru přijímají přihlášky do dalšího ročníku a letos přibyl nový program pro vedení škol – Ředitel naživo, společnost tak hledá větší prostory. „Od začátku jsme počítali s tím, že otevřeme i program pro ředitele škol. Protože největší dopad na učení dětí mají učitelé, ale největší dopad na to, co se děje s učiteli, mají ředitelé. Dostáváme se k dilematu, co bylo dříve – slepice, nebo vejce –, a my odpovídáme, že důležité je obojí,“ vysvětluje Straka.

Jde rovněž o dvouletý intenzivní kurz, kterého se účastní ředitel a jeho zástupce. Cílem je udělat z nich lepší pedagogické lídry. O program byl velký zájem, původně plánovali zapojit 14 škol, nakonec se jich účastní dvacet sedm. Opět provázejí zkušení lidé z praxe, probíhá zkušenostní učení, práce ve skupinách, probíhají stáže u zkušených ředitelů.

Poté co se podařilo získat akreditaci pro pedagogické minimum, projekt nyní usiluje o vytvoření dvouletého magisterského programu připravujícího na profesi učitele absolventy bakalářských oborů. Magisterský program se má oproti současnému výcviku zaměřit také velmi silně na oborovou a nadoborovou didaktiku. Zájem o takový obor projevila Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, žádost o akreditaci tak podávají společně. „Chtěli jsme studium nabídnout i těm, kteří magisterský titul ještě nemají a rádi by ho získali v tomto inovativním programu pro budoucí učitele základních a středních škol. Je to dlouhý proces, takže to určitě nebude hned, ale věříme, že se to podaří,“ říká Straka.